

УДК: 657:631.11

Шестерікова В.В.,

Тивончук С.В., к.е.н., доцент

Національний університет біоресурсів і
природокористування України

ОБЛІКОВИЙ АСПЕКТ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ ТА ЗАМОВНИКАМИ В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Розглянуто відображення господарських операцій щодо розрахунків з покупцями та замовниками у бухгалтерському обліку в аграрних підприємствах.

Ключові слова: облік розрахунків, покупці та замовники, аграрне підприємство, дебіторська заборгованість, неплатежі.

Shesterikova V., Tyvonchuk S.

AN ASPECT SETTLEMENTS WITH BUYERS AND CUSTOMERS IN COMMERCIAL FARMS

Considered reflection of business transactions with payment transactions with buyers and customers in accounting in agricultural enterprises.

Key words: accounting calculations, buyers and customers, agricultural enterprise, receivables, payables.

Шестерікова В.В., Тивончук С.В.

УЧЕТНЫЙ АСПЕКТ РАСЧЕТОВ С ПОКУПАТЕЛЯМИ И ЗАКАЗЧИКАМИ В АГРАРНЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ

Рассмотрены отражения хозяйственных операций по расчетам с покупателями и заказчиками в бухгалтерском учете в аграрных предприятиях.

Ключевые слова: учет расчетов, покупатели и заказчики, аграрное предприятие, дебиторская задолженность, неплатежи.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Сучасну економічну ситуацію в Україні можна охарактеризувати несприятливими для розвитку економіки чинниками, а саме нестабільністю суспільних зв'язків, некерованими інфляційними

Шестерікова В.В., Тивончук С.В.

процесами, необґрунтованими політичними подіями та іншими чинниками, які негативно впливають на життя населення та на економічний розвиток країни в цілому. Результатом цього впливу є зниження ділової активності підприємств, їхня низька платоспроможність, яка здебільшого призводить до кризового стану господарюючих суб'єктів, зокрема агропромислового сектора. Низька платоспроможність сільськогосподарських підприємств спричинює несвоєчасне погашення дебіторської заборгованості, повернення заборгованості в неповному обсязі, що сприяє виникнення сумнівної та безнадійної дебіторської заборгованості. Одним з головних чинників підтримки необхідного рівня ліквідності й платоспроможності підприємств, є ефективне ведення бухгалтерського обліку розрахунків з покупцями та замовниками в аграрних підприємствах.

На сьогодні одним з найбільш гострих і складних питань обліку в сільськогосподарських підприємствах є облік заборгованості, а саме дебіторської заборгованості та існування проблеми неплатежів. Також, залишається не повністю вирішеним питання обліку безнадійної дебіторської заборгованості, визначення окремих категорій, врахування ризиків, удосконалюється методика відображення розрахунків з покупцями та замовниками, класифікація заборгованості тощо.

Актуальність розвитку бухгалтерського обліку розрахунків з покупцями та замовниками полягає у тому, що вони пов'язані з виконанням договірних зобов'язань підприємства та часто призводять до необхідності участі в адміністративних, цивільних та господарських конфліктах.

Відсутність або неповнота інформації про розрахунки з покупцями та замовниками у звітності аграрного підприємства може призвести до некоректних аналітичних розрахунків і висновків щодо динаміки оборотності активів та інших показників ділової активності підприємства, ліквідності балансу та платоспроможності в короткостроковій і довгостроковій перспективі. Отже, тільки ефективно організований бухгалтерський облік операцій за розрахунками з покупцями та замовниками може забезпечити формування достовірної інформації щодо розрахунково-платіжних операцій сільськогосподарського підприємства, регулювання порядку їх здійснення з найменшими втратами та прийняття своєчасних управлінських рішень.

Цілі статті. Вивчення проблемних питань, що пов'язані з виникненням боргів та неплатоспроможністю аграрних підприємств, що виникають під час ведення бухгалтерського обліку з розрахункових операцій з покупцями та замовниками, а також розробка пропозицій щодо удосконалення ведення обліку дебіторської заборгованості на аграрних підприємствах.

Об'єктом дослідження: є операції за розрахунками з покупцями та замовниками, що підлягають відображенню в системі бухгалтерського обліку та фінансової звітності.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Проблеми обліку розрахунків з покупцями та замовниками знайшли висвітлення у працях таких провідних українських науковців, як Бутинець Ф.Ф., Власюк Г.В., Гончаренко Т.В., Лищенко О.Г., Михайлов М.Г., Огічук М.Ф., Сливка Я.В., Сук Л.К. та ін. Проте ряд питань досі залишаються недостатньо вивченими, що зумовило актуальність даного дослідження.

Викладення основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Здійснюючи свою виробничо-господарську діяльність сільськогосподарські підприємства вступають в розрахункові взаємовідносини з різними підприємствами, організаціями і особами, що передбачає виникнення між ними певних прав та зобов'язань [1].

Принципи бухгалтерського обліку вимагають, щоб дохід не був врахований до того періоду, в якому товар буде відвантажений. Нині часто практикується попередня оплата, тобто оплата в рахунок майбутніх поставок. До фактичного відвантаження продукції така оплата не вважається покупкою для покупця і реалізацією для продавця. Проте, часто буває, що продукція відвантажена, але гроші за нього ще не надійшли, тобто проведено продаж у кредит [6].

Тому протягом певного періоду, від моменту відвантаження продукції до моменту надходження платежу, кошти підприємства знаходяться у вигляді дебіторської заборгованості [5].

Дебіторська заборгованість, відповідно до П(С)БО 10, – це сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату [4].

Звичайно надання покупцям комерційного кредиту наражає на ризик неповернення дебітором боргу. Однак, кредитування споживачів значно збільшує обсяги продажу, що спонукає аграрне підприємство продавати продукцію на умовах відстрочки.

Тому, на сьогоднішній день, дебіторська заборгованість залишається одним з найбільш негативних явищ в економічній

діяльності аграрних підприємств. Велика сума заборгованості, яка існує між українськими підприємствами, призводить до кризи неплатежів, яка, в свою чергу, гальмує розвиток ринків, на яких працюють дані підприємства, та є значною проблемою у національній економіці в цілому.

Тому, можна сказати, що облік розрахунків з покупцями та замовниками є однією з найважливіших та найбільш досліджених ділянок бухгалтерської роботи, оскільки на цьому етапі формується основна частина доходів та грошових надходжень підприємств.

Проте, на сьогодні існує ряд проблем щодо обліку розрахунків з покупцями та замовниками, а саме:

1. Недостатня розробленість плану рахунків бухгалтерського обліку та інструкції про його застосування щодо обліку розрахунків з покупцями та замовниками, а саме: відображення в обліку та оцінка довгострокової та поточної дебіторської заборгованості за продукцію, товари, послуги (в т.ч. передбаченої та непередбаченої договором) [2].

2. Неможливість отримання інформації про дебіторську заборгованість в обсязі і вигляді, достатньому для проведення аналізу розрахунків з дебіторами та прийняття управлінських рішень аграрними підприємствами [5].

3. Неefективність та непристосованість методів обрахунку резерву сумнівних боргів, відповідно до П(С)БО 10, до обліку на підприємствах АПВ в Україні.

4. Майже повна відсутність контролю за станом та обсягами сумнівної та безнадійної дебіторської заборгованості на сільськогосподарських підприємствах.

5. Невідповідності та розбіжності обліку дебіторської заборгованості між П(С)БО 10 та положенням МСФЗ.

6. Складність при оподаткуванні ПДВ при укладанні договорів з іноземними компаніями на передачу прав інтелектуальної власності щодо розведення племінної худоби, на сорти рослин та їх розмноження та інше.

7. Нерозвиненість обліку взаєморозрахунків, а саме використання факторингу для ефективного управління дебіторською заборгованістю [3].

Висновки. Отже, можна зробити висновок, що проведення розрахунків на сільськогосподарських підприємствах на принципах оптимізації інтересів підприємств-партнерів можна досягти лише впровадженням радикальних і реальних заходів. Адже, тільки

створення ефективної моделі обліку дебіторської заборгованості дозволить уникнути ризиків неплатоспроможності, тому що, саме відсутність майнової відповідальності покупців за невиконання своїх договірних зобов'язань породжує проблему неплатежів за товари, роботи, послуги в Україні. Також скорочення терміну погашення дебіторської заборгованості можливе лише за допомогою суворого планування заборгованості, оформлення угоди з покупцем комерційним векселем з одержання певного відсотка за відстрочення платежу та відвантаження продукції покупцям на умовах передоплати.

Необхідним є внесення змін до плану рахунків, де має бути чітко визначені рахунки відображення поточної та довгострокової заборгованості покупців, як передбаченої так і не передбаченої договором.

Також важливим є вдосконалення методів визначення суми резерву сумнівних боргів, та здійснення заходів щодо стимулювання створення вітчизняними сільськогосподарськими підприємствами резерву сумнівних боргів.

З метою вирішення проблемних питань, що виникають під час розрахункових операцій з покупцями та замовниками, необхідно розробити методичні рекомендації з удосконалення обліку та контролю простроченої та безнадійної заборгованості, своєчасно здійснювати нагляд за співвідношенням дебіторської та кредиторської заборгованості.

Впровадження наведених пропозицій допоможе вчасно і правильно приймати управлінські рішення, сприятиме вдосконаленню організації розрахунків з покупцями та замовниками та їх обліку, допоможе уникнути складних і суперечливих ситуацій з дебіторами, знизить дебіторську заборгованість сільськогосподарського підприємства, а також покращить його фінансовий стан

1. Бухгалтерський облік на сільськогосподарських підприємствах : підручник / М. Ф. Огійчук, В. Я. Плаксінко, П. Г. Панченко. –3-є вид., переробл. і доповн.. – К. :Алерта, 2006. – 878 с.
2. Особливості визнання та оцінки поточної дебіторської заборгованості за продукцію, роботи і послуги / Г.Нашкерська // Бухгалтерський облік і аудит. – 2009. – № 11. – С. 31-37.
3. Оцінка дебіторської заборгованості при факторингових операціях /Г. Булкат// Економіка. – 2010.– №1(101). – С.11–16.
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість»: Затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 8 жовтня 1999 р. № 237 (зі змінами і доповненнями).
5. Проблеми класифікації та оцінки дебіторської заборгованості, шляхи їх вирішення /

Г.В. Власюк // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво 2011. – 2011. – №6. – С. 131–135.

6. Сук Л.К., Сук П.Л. Фінансовий облік – навч. посіб. — 2-ге вид., перероб. і доп. / Сук Л.К., Сук П.Л. — К., 2012. — 647 с.